

Program IPA Evropske unije za Bosnu i Hercegovinu

Jačanje institucionalnih kapaciteta u osiguranju kvaliteta

*Aktivnost 1.4: Studijsko putovanje u Beč
(Izvještaj)*

Projekat finansira Evropska unija

Projekat realizuje Agencija za evropske integracije i ekonomski razvoj (AEI)

Twinning projekat

„Jačanje institucionalnih kapaciteta u osiguranju kvaliteta“ (BA11-IB-OT-02)

Ovaj projekat predstavlja partnerstvo Bosne i Hercegovine (u daljem tekstu: BiH) i Austrije koji finansira Evropska unija iz sredstava Instrumenta za pretpristupnu pomoć (IPA 2011) u iznosu od 1 milion eura.

Ukupno trajanje projekta je 24 mjeseca, počevši od 13. septembra 2013. do 12. septembra 2015. godine. Cilj projekta je povećanje mobilnosti i zapošljavanja radne snage kroz poboljšanje kvaliteta visokoškolskih ustanova u skladu sa bolonjskim procesima. Svrha projekta je unapređenje i jačanje ljudskih resursa i institucionalnih kapaciteta za osiguranje kvaliteta u visokom obrazovanju. Glavni partner za provođenje projekta je Agencija za razvoj visokog obrazovanja i osiguranje kvaliteta (u daljem tekstu: Agencija), a ostali partneri su Ministarstvo civilnih poslova BiH, nadležna ministarstva obrazovanja na entitetskom i kantonalnom nivou, Odjeljenje za obrazovanje u Vladi Brčko distrikta Bosne i Hercegovine, Agencija za akreditaciju visokoškolskih ustanova Republike Srpske (u daljem tekstu: HEAARS), te visokoškolske ustanove u Bosni i Hercegovini. U ime Austrije, projekat provodi Agencija za evropske integracije i ekonomski razvoj (u daljem tekstu: AEI). Agencija za osiguranje kvaliteta i akreditaciju Austrije (u daljem tekstu: AQ Austria) u saradnji sa relevantnim stručnjacima osigurava odgovarajuću ekspertizu tokom provođenja projekta.

Osoblje projekta

Alexander Kohler, rukovodilac Twinning projekta, država članica Austrija

Husein Nanić, rukovodilac Twinning projekta, država korisnica Bosna i Hercegovina

Maria E. Weber, stalni savjetnik za pitanja Twinning projekta (u daljem tekstu: RTA), država članica Austrija

Maja Macan, partner RTA, država korisnica Bosna i Hercegovina

Komponenta 1

Analiza zakonskih propisa / Aktivnost 1.4: Studijsko putovanje u Beč
(Izveštaj)

Međunarodni stručnjak za oblast visokog obrazovanja angažiran na izradi izvještaja sa studijskog putovanja

Maria E. Weber, RTA, država članica Austrija

Lektoriranje

Suzana Trubajić, prevodilac RTA

1	Uvod	4
2	Studijsko putovanje u Austriju – osnovne karakteristike eksternog osiguranja kvaliteta u Austriji.....	5
2.1	Proces reorganizacije oblasti osiguranja kvaliteta u Austriji	5
2.2	Procedure za eksterno osiguranja kvaliteta u Austriji	6
2.3	Oblasti za evaluaciju za različite procedure za osiguranje kvaliteta	8
2.4	Organizaciona struktura AQ Austria	10
2.5	Eksterna evaluacija AQ Austria.....	11
3	Konačni zaključci sa studijskog putovanja	12
4	Pitanja koja su postavili učesnici, a koja su od značaja za sastanak u AQ Austria i u Saveznom ministarstvu	14
5	Pitanja koja su postavili učesnici, a koja su od značaja za sastanak sa konferencijama za javne i privatne univerzitete, te univerzitete primjenjenih nauka	16
6	Prezentacije i učesnici iz države članice.....	17

1 Uvod

U toku Twinning projekta „Jačanje institucionalnih kapaciteta u osiguranju kvaliteta“ četrnaest (14) funkcionera¹ iz BiH su u sklopu prve od četiri komponente pod nazivom „Analiza zakonskih propisa“ imali priliku da učestvuju u studijskom putovanju u Austriju.²

Gotovo svi učesnici su uzeli učešća i u razgovorima koji su održani tokom Aktivnosti 1.1, „Analiza zakonskih propisa u Bosni i Hercegovini“.³ Učesnici iz države korisnice posjetili su Savezno ministarstvo za nauku i istraživanje (u daljem tekstu: Savezno ministarstvo), AQ Austria, Konferenciju javnih univerziteta (u daljem tekstu: uniko), Konferenciju privatnih univerziteta (u daljem tekstu: opuk), te Konferenciju univerziteta za primjenjene nauke (u daljem tekstu: FHK).⁴

Studijsko putovanje se zasnivalo na pretpostavci da će se iskustvo u nedavnoj reformi u oblasti eksternog osiguranja kvaliteta u Austriji uklopiti u dalju diskusiju i dubinsku analizu trenutnog stanja u oblasti eksternog osiguranja kvaliteta u visokom obrazovanju. U tu su svrhu funkcioneri iz BiH, predstavnici nadležnih obrazovnih organa i Agencije, imali priliku da učestvuju u studijskoj posjeti austrijskim institucijama.

Učesnici su prije studijskog putovanja trebali da pošalju pitanja u vezi sa radom i funkcioniranjem eksternog osiguranja kvaliteta u visokom obrazovanju, i uopće u vezi sa zakonskim okvirom za eksterno osiguranje kvaliteta i visoko obrazovanje u Austriji. Nakon toga su pitanja grupisana prema zakazanim radnim sastancima kako bi se prava grupa pitanja postavila relevantnim austrijskim stručnjacima i predstavnicima. Svi austrijski stručnjaci i predstavnici zamoljeni su da svoje prezentacije strukturiraju u skladu sa pitanjima za diskusiju koja su učesnici iz države korisnice utvrdili, a koja ih zanimaju. Rukovodilac projekta i stalni savjetnik za pitanja Twinning projekta su prije studijskog putovanja svim austrijskim stručnjacima i predstavnicima dali osnovne informacije. Za sva izlaganja austrijskih stručnjaka obezbijeđen je usmeni prevod tokom radnih sastanaka, a nakon studijskog putovanja prezentacije su svim učesnicima iz države korisnice obezbijeđene na engleskom i njihovom jeziku.

Svi učesnici iz države korisnice pozvani su da tokom svih radnih sastanaka učestvuju u otvorenim diskusijama, a pored toga su ohrabreni da i sami prate da li su pitanja koja su prethodno dostavili i oblasti koje ih interesiraju obuhvaćene tokom prezentacija i diskusija. Svi radni sastanci završeni su zajedničkim zaključkom, koji se koncentrirao na glavne nalaze pojedinačnih sastanaka i cijelog radnog dana.

¹ Zaposleni i rukovodstvo Agencije za razvoj visokog obrazovanja i osiguranje kvaliteta u BiH, predstavnici ministarstava i ministri zaduženi za visoko obrazovanje.

² Generalni pregled Twinning projekta „Jačanje institucionalnih kapaciteta u osiguranju kvaliteta“ zasniva se na četiri komponente. Planirane aktivnosti u sklopu te četiri komponente djelimično će se odvijati istovremeno, i biće međusobno povezane. Prva komponenta, odnosno „Analiza zakonskih propisa“, sastoji se od analize zakonskih propisa u BiH (Aktivnost 1.1), analize odabranih zakonskih okvira, propisa i procedura za eksterno osiguranje kvaliteta u poređenju sa Drugim dijelom i Trećim dijelom ESG-a (Aktivnost 1.2), aktivnosti (Aktivnost 1.3) koja se koncentrirala na preporuke koje proizilaze iz pravne analize za relevantne zainteresirane strane u oblasti visokog obrazovanja i osiguranju kvaliteta u BiH, te studijskog putovanja u Beč (Aktivnost 1.4).

³ Kovačević, Adi/Baumann, Bastian/Nitsche, Veronika: Aktivnost 1.1: Analiza zakonskih propisa – Sinteza zakonskih odredbi i kompilacija postojećih pregleda (izvještaj) (Izvještaj stručnjaka).

⁴ Vidjeti Program studijskog putovanja.

2 Studijsko putovanje u Austriju – osnovne karakteristike eksternog osiguranja kvaliteta u Austriji

Tokom različitih radnih sastanaka, učesnici iz države članice upoznati su sa osnovnim karakteristikama eksternog osiguranja kvaliteta u visokom obrazovanju u Austriji. Informacije su bile koncentrirane na:

- nedavnu reformu u oblasti eksternog osiguranja kvaliteta u Austriji,
- ulogu i nadležnosti AQ Austria i Saveznog ministarstva u oblasti eksternog osiguranja kvaliteta,
- organizacionu strukturu AQ Austria,
- različite pristupe eksternom osiguranju kvaliteta,
- oblasti za evaluaciju kod institucionalne akreditacije i revizije, te akreditacije i revizije studijskih programa.

2.1 Proces reorganizacije oblasti osiguranja kvaliteta u Austriji

Proces reorganizacije je za cilj imao prevazilaženje prethodno fragmentiranog sistema eksternog osiguranja kvaliteta u Austriji, odnosno stavljanje tih segmenata pod isti okvir. Izrađen je jedan okvirni zakon o eksternom osiguranju kvaliteta i formirana jedna agencija na državnom nivou – AQ Austria. AQ Austrija je spoj tri ranije institucije i to:

- Agencije za osiguranje kvaliteta Austrije (AQA) (javni univerziteti)
- Savjeta za univerzitete za primjenjene nauke (FHR – Fachhochschul Council)
- Savjeta za akreditaciju Austrije (OAR) (privatni univerziteti).

Prije toga, došlo je do intenzivnog procesa javne rasprave koji je uključivao sve relevantne zainteresirane strane. Glavni ciljevi procesa reorganizacije bili su sljedeći:

- okončati fragmentaciju eksternog osiguranja kvaliteta u Austriji (zakonski okvir, procedure, tijela),
- izraditi koherentan (koherentniji) nacionalni sistem eksternog osiguranja kvaliteta,
- uspostaviti jednu agenciju koja pokriva različite sektore visokog obrazovanja (javni i privatni univerziteti, univerziteti za primjenjene nauke).

Zakon o osiguranju kvaliteta u visokom obrazovanju (u daljem tekstu: HS-QSG, iz 2012. godine) stupio je na snagu u martu 2012. godine.

HS-QSG uređuje različite pristupe eksternom osiguranju kvaliteta u Austriji, te uređuje predmet rada i obaveze AQ Austria i njenih tijela. Eksterno osiguranje kvaliteta je obavezno za sve vrste visokoškolskih ustanova koje se pominju u HS-QSG-u i one su obavezne da redovno provode te aktivnosti (uz razlike koje su navedene u HS-QSG-u).

Ukratko, zakonski propisi za eksterno osiguranje kvaliteta su sljedeći:

- Zakon o osiguranju kvaliteta u visokom obrazovanju (HS-QSRG 2012),
- Zakon o univerzitetima (Universitätsgesetz, UG 2002): od javnih univerziteta se zahtijeva da uspostave djelotvoran sistem za upravljanje kvalitetom. Kao rezultat

- izmjenjenog i dopunjenog HS-QSG-a (član 22), revizije su postale utvrđena karakteristika eksternog osiguranja kvaliteta u Austriji,
- Zakon o univerzitetima za primjenjene nauke (FHSTG) – zakonski osnov za akreditaciju studijskih programa na univerzitetima za primjenjene nauke i akreditaciju novih ustanova u sektoru primjenjenih nauka propisan je u Glavi 8 ovog zakona. U Glavi 2, stav 3, ovog izmjenjenog i dopunjenog zakona od tijela koje obezbjeđuje određeni kurs na univerzitetu za primjenjene nauke zahtijeva se da uspostavi sistem za upravljanje kvalitetom (eksterno osiguranje kvaliteta > revizije) (čl. 22. i 23. HS-QSG-a),
  - Zakon o privatnim univerzitetima (PUG): navodi preduslove za akreditaciju, zakonski status privatnih univerziteta i njihovog nastavnog osoblja i studenata, dok HS-QSG (član 24) sadrži konkretne odredbe koje se tiču akreditacije privatnih univerziteta i vezanih pitanja.

Prema HS-QSG-u, definicije eksternog osiguranja kvaliteta u Austriji su sljedeće:

- **Šta je cilj eksternog osiguranja kvaliteta?** Koncepti i mjere za revidiranje i poboljšanje rada VŠU-a.
- **Šta je predmet rada eksternog osiguranja kvaliteta?** Periodična evaluacija kvaliteta u oblasti nastave, istraživanja i administracije.
- **Šta su procedure za eksterno osiguranje kvaliteta?** Formalni procesi koje provode nezavisni i eksterni revizori koji utvrđuju usklađenost obrazovnih ustanova i studijskih programa ili sistema za upravljanje kvalitetom obrazovne ustanove sa prethodno definiranim kriterijima i standardima.

Zakonski okvir, ali i različiti propisi i smjernice za eksterno osiguranje kvaliteta koje definira AQ Austria, osiguravaju Evropske standarde i smjernice (u daljem tekstu: ESG).

2.2 Procedure za eksterno osiguranje kvaliteta u Austriji

Učesnici iz države članice upoznati su sa različitim procedurama koje se tiču eksternog osiguranja kvaliteta u Austriji:

- akreditacija se smatra formalnim priznanjem na saveznom nivou jedne obrazovne ustanove (institucionalna akreditacija) ili studijskog programa (programska akreditacija) koje se zasniva na prethodno definiranim kriterijima i standardima,
- revizija/sertifikacija se smatra formalnim sertifikatom usklađenosti sistema upravljanja kvalitetom obrazovne ustanove sa prethodno definiranim kriterijima i standardima.

Istaknuto je da procedure za eksterno osiguranje kvaliteta u Austriji u obzir uzimaju *specifične karakteristike različitih visokoškolskih ustanova*, a koje su obuhvaćene HS-QSG-om:⁵

- javni univerziteti
- privatni univerziteti
- univerziteti za primjenjene nauke (Fachhochschulen).

Učesnici iz države članice upoznati su sa činjenicom da javni univerziteti moraju da prođu procedure za institucionalnu reviziju, dok su privatni univerziteti obavezni da izvrše institucionalnu akreditaciju i akreditaciju studijskih programa (i ponovnu akreditaciju). Učesnici su saznali da već osnovani univerziteti za primjenjene nauke za nove studijske programe

⁵ HS-QSG-om nisu obuhvaćene visoke škole za edukaciju nastavnika u Austriji.

moraju da prođu postupak za akreditaciju, ali nisu obavezni da izvrše ponovnu akreditaciju. Kao i javni univerziteti, već osnovani univerziteti za primjenjene nauke obavezni su da prođu postupak ponovne akreditacije. Za razliku od već osnovanih univerziteta za primjenjene nauke, novoosnovani moraju, slično kao i privatni univerziteti, da prođu institucionalnu i programsku akreditaciju, te ponovnu akreditaciju. Tek nakon perioda od dvanaest (12) godina oni su jednaki kao mnogo ranije osnovani univerziteti za primjenjene nauke.

	Javni univerziteti (čl. 22. HS-QSG)	Univerziteti za primjenjene nauke (čl. 22. i 23. HS-QSG)	Privatni univerziteti (čl. 24. HS-QSG)
Akreditacija studijskih programa	- - -	neograničenog trajanja, tokom trajanja institucionalne akreditacije; nije moguće postavljati uslove	neograničenog trajanja, tokom trajanja institucionalne akreditacije; nije moguće postavljati uslove
Akreditacija ustanova	- - -	6 godina; nije moguće postavljati uslove	6 godina; nije moguće postavljati uslove
Ponovna akreditacija ustanova	- - -	neograničenog trajanja, tokom trajanja sertifikata dobijenog putem revizije; moguće postavljati uslove	6 godina, zatim 12 godina; moguće postavljati uslove
Dobijanje sertifikata za interni sistem upravljanja kvalitetom (revizija)	7 godina; moguće postavljati uslove	7 godina, nakon perioda akreditacije u trajanju od 12 godina bez prekida; moguće postavljati uslove	- - -

Tokom različitih radnih sastanaka učesnici su upoznati i sa razlikama između internog i eksternog osiguranja kvaliteta. Istaknuto je da je interno osiguranje kvaliteta visokoškolskih ustanova njihova *autonomna stvar*.

A što se tiče pojma akreditacije, *dato je obrazloženje da je akreditacija formalno priznavanje ustanova i/ili studijskih programa koje je definirano propisanim procedurama*. Učesnici su pomenuli da bi se proces akreditacije mogao posmatrati kao ekvivalentan licenciranju u sistemu BiH. Istaknuto je da akreditacija ide u smjeru postizanja *odgovornosti*, dok je revizija/sertifikacija usmjerena prema *poboljšanju/jačanju kvaliteta*.

Učesnici su informirani da sve procedure provode nezavisne komisije stručnjaka. Komisije su obavezne da se drže propisanih standarda i kriterija koje je propisala AQ Austria. Svi propisi i smjernice objavljeni su na internet stranici AQ Austria. Prije posjeta ustanovama sve komisije stručnjaka prođu kroz obuku koju organizira i provodi AQ Austria. Data je ilustracija da su zaposleni u AQ Austria (koordinator projekta) npr. odgovorni za obučavanje komisija stručnjaka, da vođe projekata učestvuju u posjetama ustanovama i da imaju sveobuhvatnu funkciju da koordiniraju i prate procese eksternog osiguranja kvaliteta.

Rezultati procedura za akreditaciju i reviziju (izvještaji komisija, uključujući i konačnu odluku Odbora AQ Austria) *moraju se objaviti na internet stranicama i visokoškolskih ustanova i AQ Austria*. Izvještaji moraju biti napisani na način koji je prihvatljiv širokoj i raznovrsnoj publici.

2.3 Oblasti za evaluaciju za različite procedure za osiguranje kvaliteta

Tokom radnih sastanaka učesnici su upoznati sa različitim oblastima za evaluaciju, kako su definirane u HS-QSG-u. Različite oblasti za evaluaciju su sljedeće:

Institucionalna akreditacija (privatni univerziteti / univerziteti za primjenjene nauke)

- **Oblasti za evaluaciju kod institucionalne akreditacije** (prema HS-QSG-u, to treba da odredi AQ Austria)
  - ciljevi i profil
  - planiranje razvoja
  - studijski programi i nastava
  - (primjenjeno) istraživanje i razvoj
  - organizacija visokoškolske ustanove i njene aktivnosti
  - finansiranje i resursi
  - saradnja u zemlji i na međunarodnom nivou
  - sistem upravljanja kvaliteta

Akreditacija studijskih programa (privatni univerziteti / univerziteti za primjenjene nauke):

- **Oblasti za evaluaciju kod programske akreditaciju** (prema HS-QSG-u, to treba da odredi AQ Austria)
  - studijski program i upravljanje njime
  - zaposleni
  - osiguranje kvaliteta
  - finansiranje i infrastruktura
  - primjenjeno istraživanje i razvoj
  - saradnja u zemlji i međunarodna saradnja

Revizija (javni univerziteti / univerziteti za primjenjene nauke – nakon perioda akreditacije u trajanju od dvanaest godina bez prekida)

- pregled sistema za upravljanje kvalitetom ustanove, njegove organizacije i funkcioniranja u ključnim oblastima VŠU-e
- **Oblasti za evaluaciju** (prema HS-QSG-u, to treba da odredi AQ Austria)
- strategija kvaliteta i njena integracija u upravljanje VŠU-om
- strukture i procedure za osiguranje kvaliteta u oblasti studijskih programa i nastave, (primjenjenog) istraživanja i poboljšanja u oblasti umjetnosti, organizacije, administracije i zaposlenih
- integracija internacionalizacije i društvenih ciljeva u sistem za upravljanje kvalitetom
- informacijski sistemi i angažman grupa zainteresiranih strana
- strukture i procedure za osiguranje kvaliteta radi dobijanja sertifikata za programe za dalje obrazovanje koje nude univerziteti za primjenjene nauke
  - VŠU-e imaju slobodu izbora agencije (navedenu u Evropskom registru za osiguranje kvaliteta u visokom obrazovanju (u daljem tekstu: EQAR) ili međunarodno priznatu agenciju za osiguranje kvaliteta)⁶
  - ista visokoškolska institucija ne može provesti i reviziju i pružati usluge konsaltinga.

Učesnici su bili naročito zainteresirani za pitanje da li je eksterno osiguranje kvaliteta, naročito akreditacija, obavezno za studijske programe sva tri ciklusa studija (bachelor/master/doktorski studij) ili samo za prvi i drugi ciklus. Dato je obrazloženje da u onim sektorima za koje je akreditacija obavezna i koji se svojim posebnim zakonima obavezni da ponude i doktorske studijske programe (npr. privatni univerziteti) i doktorski studijski programi podliježu akreditaciji.

Nadalje je obrazloženo da je *AQ Austria* odgovorno tijelo za *postupke akreditacije* za one visokoškolske ustanove koje su obavezne da prođu akreditaciju. A što se tiče onih visokoškolskih ustanova koje su obavezne da prođu *reviziju/sertifikaciju*, odnosno javnih univerziteta i već duže osnovanih univerziteta za primjenjene nauke, *one imaju slobodu da izaberu bilo koju međunarodno priznatu agenciju i/ili agenciju navedenu u EQAR-u*, kako je gore pomenuto.

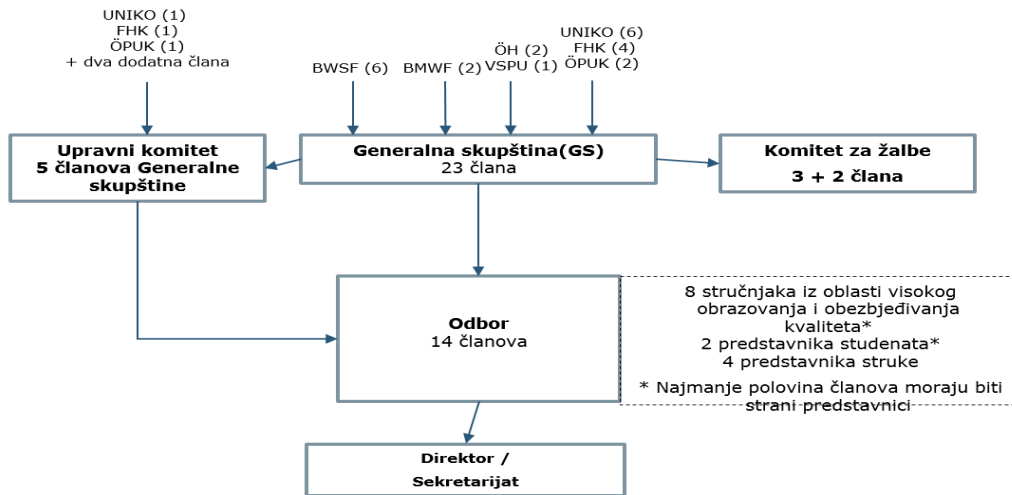
Što se tiče *troškova za postupke eksternog osiguranja kvaliteta*, dato je obrazloženje da visokoškolske ustanove moraju same da pokriju svoje troškove. Obrazloženo je da AQ Austria ima pravo da naplati naknadu koju određuje za svaki pojedinačni slučaj postupka eksternog osiguranja kvaliteta koji provede. Učesnici su upoznati sa činjenicom da ta naknada obuhvata same troškove evaluacije, kao i paušalni iznos za administrativnu naknadu za AQ Austria. Prema HS-QSG-u, AQ Austria mora da utvrdi paušalni iznos administrativne naknade za postupke osiguranja kvaliteta na visokoškolskim ustanovama i mora da ih objavi. Konkretni iznos mora odobriti nadležni savezni ministar.

⁶ EQAR: www.eqar.eu.

2.4 Organizaciona struktura AQ Austria

Tokom studijskog putovanja, učesnici su upoznati sa organizacionom strukturom AQ Austria i načinom na koji se ona finansira. Učesnici su saznali da su tijela AQ Austria sljedeća:

- Upravni komitet, Odbor, Komitet za žalbe i Generalna skupština.

BWSF – Savjetodavno vijeće za ekonomska i socijalna pitanja (6 predstavnika)
 BMWF – Savezno Ministarstvo nauke i istraživanja (2 predstavnika)
 nauka (4 predstavnika)
 ÖH – Austrijska državna unija studenata (2 predstavnika)
 (2 predstavnika)
 VSPU – Udruženje za uspostavu i promovisanje državnog studentskog predstavnništva na privatnim univerzitetima (1 predstavnika)

UNIKO – Univerziteti Austrija (6 predstavnika)
 FHK – Austrijsko udruženje univerziteta primjenjenih
 nauka (4 predstavnika)
 ÖPUK – Konferencija austrijskih privatnih univerziteta (2 predstavnika)

U vezi sa organizacionom strukturom istaknuto je da je *Odbor AQ Austria* tijelo koje donosi odluke. Odbor donosi odluke o eksternom osiguranju kvaliteta, a odluka o akreditaciji mora se dostaviti Saveznom ministarstvu. Nadležni savezni ministar mora odobriti odluku Odbora prije nego što se izda zvanično obavještenje. Pomenuto je i da se odobrenje neće dati ukoliko se odlukom krši bilo koja odredba iz HS-QSG-a, ili ukoliko je odluka u suprotnosti sa *nacionalnim ciljevima u oblasti visokog obrazovanja*. U slučaju revizija, odluka Odbora o izdavanju sertifikata ne mora se podnijeti Saveznom ministarstvu.

Pored ovog kratkog pregleda različitih procedura za eksterno osiguranje kvaliteta, posebna pažnja posvećena je ulozi AQ Austria uopće, njenim odgovornostima kao agencije za osiguranje kvaliteta i akreditaciju, a u pogledu nadzora i praćenja visokoškolskih ustanova u Austriji. Istaknuto je da AQ Austria ima *nadzornu funkciju samo nad onim ustanovama i studijskim programima koji su obavezni da prođu postupak akreditacije*, odnosno privatnim i univerzitetima za primjenjene nauke, ali ne i nad javnim univerzitetima.

AQ Austria se finansira putem saveznih sredstava koje nadležno savezno ministarstvo obezbjeđuje na godišnjem nivou. Pored toga, AQ Austria mora ispunjavanjem svojih zadataka da stvara vlastite prihode (npr. postupci za eksterno osiguranje kvaliteta, konsalting, itd). U vezi sa odgovornošću AQ Austria, dato je obrazloženje da je ona obavezna da putem nadležnog saveznog ministra izvještava Nacionalni savjet.

Kratko navedene uloge i nadležnosti AQ Austria:

- izrada i provođenje procedura za eksterno osiguranje kvaliteta
- procedure za reviziju i akreditaciju, u skladu sa domaćim i međunarodnim standardima
- nadzor nad **akreditiranim** VŠU-ima i **akreditiranim** studijskim programima
- studije i systemske analize, evaluacije
- pružanje informacija, davanje savjeta i konsalting
- međunarodna saradnja

Kratko navedene uloge i nadležnosti Odbora AQ Austria:

- odluka o akreditaciji i dobijanju sertifikata/reviziji
- odluka o standardima, smjernicama i procedurama
- prenos odluka relevantnom saveznom ministarstvu
- odluka o izvještajima (podnosi se državnom Parlamentu)
- objavljivanje rezultata akreditacije i revizije
- nadzor nad akreditiranim VŠU-ima i njihovim studijskim programima
- nadzor nad AQ Austria.

U pogledu svojih odluka, Odbor ne podliježe direktivama.

Tokom ove radionice, učesnici su razgovarali i o *odnosu AQ Austria i različitih zainteresiranih strana* (visokoškolske ustanove, Savezno ministarstvo). Taj odnos bi se ukratko mogao opisati na sljedeći način:

- zainteresirane strane imaju svoje predstavnike u Generalnoj skupštini i Upravnom komitetu,
- nominiranje članova Odbora (Generalna skupština, Ministarstvo), odobravanje članova Odbora (Ministarstvo),
- davanje mišljenja o propisima, standardima i procedurama (Odbor o tome treba samostalno da donosi odluke) (Upravni komitet),
- obezbjeđivanje finansijskih sredstava (Ministarstvo),
- odobravanje odluka o akreditaciji (Ministarstvo),
- praćenje aktivnosti povodom odluka o revizijama za javne univerzitete (u sklopu trogodišnjih izvještaja o provođenju) (Ministarstvo),
- konferencije, seminari.

2.5 Eksterna evaluacija AQ Austria

Kao i druge agencije, AQ Austria i sama mora proći proces eksterne evaluacije, s ciljem provjere da li je usklađena sa uslovima iz ESG-a, te radi sticanja statusa punopravne članice u Evropskoj asocijaciji za osiguranje kvaliteta u visokom obrazovanju (u daljem tekstu: ENQA)⁷ i stavljanja na listu EQAR-a. Sve tri ranije austrijske agencije bile su punopravne članice ENQA-e. AQ Austria će narednih mjeseci proći kroz proces eksterne evaluacije. Kao što je gore već pomenuto, zakonski okvir, ali i različiti propisi i smjernice za eksterno osiguranje kvaliteta koje definira AQ Austria, osiguravaju ESG.

⁷ ENQA: www.enqa.eu. Kako bi postale punopravne članice, agencije moraju proći proces eksterne evaluacije u smislu ispunjavanja kriterija za članstvo u ENQA-i. Prema EQAR-u, agencije za osiguranje kvaliteta, bilo u Evropi ili van nje, koje su putem eksterne evaluacije koju provode nezavisni stručnjaci pokazale da su u velikoj mjeri usklađene sa ESG-em mogu se prijaviti da budu uvrštene u Registar.

3 Konačni zaključci sa studijskog putovanja

- Učesnici su informirani o osnovnim idejama kojima se rukovodilo prilikom uspostave novog sistema eksternog osiguranja kvaliteta u Austriji
  - Spajanje tri ranija tijela odgovorna za eksterno osiguranje kvaliteta u jedno, odnosno u AQ Austria
    - AQA (javni univerziteti)
    - Savjet za univerzitete za primjenjene nauke (FHR)
    - Savjet za akreditaciju (OAR, privatni univerziteti)
  - Zakon o osiguranju kvaliteta u visokom obrazovanju iz 2012. godine za cilj ima stvaranje jednog kohezivnog parametarskog okvira koji doprinosi jačanju uzajamnog povjerenja i uzajamnom priznavanju tri sektora visokog obrazovanja. Sa daljim razvojem okvira za eksterno osiguranje kvaliteta treba da dođe i do poboljšanja u propusnosti između ova tri sektora. Pored ovog okvirnog zakona, aktuelna su i tri zakona o visokoškolskim ustanovama u Austriji:
    - Zakon o univerzitetima iz 2002. (UG 2002)
    - Zakon o privatnim univerzitetima (PUG)
    - Zakon o univerzitetima za primjenjene nauke (FHStG).

(Svi zakoni mogu se pronaći na: [http://www.bmwf.gv.at/home/bmwf/legislation/.](http://www.bmwf.gv.at/home/bmwf/legislation/))

- Učesnici su informirani i o tome da se HS-QSG-om ne definiraju samo procedure za eksterno osiguranje kvaliteta, već i organizaciona struktura AQ Austria i njenog tijela za donošenje odluka, Odbora, te uloga i odgovornosti drugih tijela (Upravni komitet, Komitet za žalbe i Generalna skupština), ali isto tako i odnos sa Saveznim ministarstvom.
- Učesnici su informirani o tome da austrijski pristup eksternom osiguranju kvaliteta ne funkcioniše po principu „jedan model za sve“ nego poštuje razlike u okviru sektora visokog obrazovanja (odgovornosti za nadzor, praćenje, upravljanje, finansiranje, itd):
  - institucionalna i programska akreditacija za javne univerzitete (uključujući ponovnu akreditaciju)
  - institucionalna i programska akreditacija za nove univerzitete za primjenjene nauke (uključujući ponovnu akreditaciju)
  - programska akreditacija i institucionalna revizija za već osnovane univerzitete za primjenjene nauke
  - institucionalna revizija za javne univerzitete.
- Učesnici su informirani da AQ Austria vrši nadzor nad akreditiranim studijskim programima i akreditiranim ustanovama (privatni i univerziteti za primjenjene nauke).
- Učesnici su informirani o konkretnom pojmu akreditacije i revizije/sertifikacije:
  - Akreditacija je formalno priznanje na saveznom nivou jedne obrazovne ustanove (institucionalna akreditacija) ili studijskog programa (programska akreditacija) koje se zasniva na prethodno definiranim kriterijima i standardima. Nakon uspješnog postupka akreditacije, ustanova dobija dozvolu da nudi studijske programe. Akreditacija je više *orijentirana na odgovornost*.
  - Sertifikacija (nakon revizije) je formalni sertifikat usklađenosti sistema upravljanja kvalitetom obrazovne ustanove sa prethodno

definiranim kriterijima i standardima. Revizija je uglavnom *orijentirana na poboljšanja*.

- Tokom studijskog putovanja učesnici su upoznati sa činjenicom da je ESG primjenjen u relevantnim zakonskim okvirima (HS-QSG) i propisima koji se bave eksternim osiguranjem kvaliteta (smjernice i propisi koje je donijela AQ Austria), ali i u različitim procedurama – za akreditaciju i reviziju – u Austriji i na međunarodnom nivou. Usprkos tome, učesnici su postali svjesni i činjenice da se, kao što je to slučaj u mnogim drugim evropskim zemljama, i austrijski pristup suočava sa brojnim izazovima, kako u prošlosti tako i u budućnosti.

4 Pitanja koja su postavili učesnici, a koja su od značaja za sastanak u AQ Austria i u Saveznom ministarstvu

1. Generalno rad Ministarstva: odgovornost za postojeći zakonski okvir, mehanizmi za efikasno provođenje zakonskog okvira, modeli za provođenje, primjeri dobre prakse, raspoloživi ljudski i materijalni resursi, poteškoće i kritične tačke, planovi za razvoj.
2. Koje su nadležnosti Ministarstva u pogledu visokoškolskih ustanova i generalno u pogledu visokog obrazovanja?
3. Šta su nadležnosti Ministarstva u procedurama za akreditaciju?
4. Šta su nadležnosti AQ Austria u visokom obrazovanju?
5. Šta su nadležnosti AQ Austria u postupcima za akreditaciju (uključujući žalbene postupke)?
6. Šta je uloga Odbora AQ Austria u procesu donošenja odluka vezanih za pitanja akreditacije?
7. Kako je organizovan sistem internog osiguranja kvaliteta (upravljanje) u AQ Austria?
8. Koje su zakonske odredbe i postupci vezani za osiguranje kvaliteta, uključujući žalbene postupke?
9. Koji se propisi odnose na akreditaciju, proces institucionalne akreditacije i proces programske akreditacije, uključujući doktorske studije?
10. Postoje li minimalni uslovi za rad univerziteta, naročito za medicinske fakultete i zdravstveni studij?
11. Šta je obavezujuće i isto za sve visokoškolske ustanove u Austriji i ko izdaje takve propise (eksterno osiguranje kvaliteta, uspostavljanje nove VŠU, itd.)?
12. Ko i kako provodi eksterno osiguranje kvaliteta i u kojim vremenskim intervalima?
13. Detaljno o procesu akreditacije:
  - a. pisanje samoevaluacionog izvještaja
  - b. imenovanje stručnjaka
  - c. rad komisija stručnjaka, pisanja izvještaja stručnjaka
  - d. nezavisnost rada stručnjaka
  - e. ocjenjivanje usklađenosti sa kriterijima
  - f. plaćanje eksternih evaluacija, naredne aktivnosti
  - g. praćenje provođenja preporuka i nalaza
  - h. uloga Ministarstva i odnosi između svih učesnika u procesu akreditacije
  - i. status neakreditovanih VŠU-a, zakonske obaveze VŠU-a u pogledu akreditacije.
14. Da li sve visokoškolske ustanove moraju da se akredituju?
15. Da li je akreditacija uslov za obavljanje djelatnosti visokog obrazovanja, koji je status ustanova koje ne prođu (postupak) za eksternu evaluaciju?
16. Koje su razlike između postupka licenciranja i akreditacije u Austriji?
17. Koja je uloga Ministarstva u licenciranju i akreditaciji?
18. Koja je procedura i koji su uslovi za uspostavljanje nove VŠU?
19. Kako se VŠU-e finansiraju u Austriji? (Da li je finansiranje povezano sa eksternim osiguranjem kvaliteta?)
20. Da li postoji proces praćenja uspostavljenih VŠU? Ko je odgovoran za praćenje?

21. Da li su akademska zvanja povezana sa ciklusima u visokom obrazovanju (bachelor/master/doktorat) i da li su povezani sa poslovima – zaposlenjem? (P – samo ukoliko za ovu temu bude vremena)

5 Pitanja koja su postavili učesnici, a koja su od značaja za sastanak sa konferencijama za javne i privatne univerzitete, te univerzitete primjenjenih nauka

1. Konferencija za javne univerzitete (uniko), privatne univerzitete (oepuk), i univerzitete primjenjenih nauka (FHK): način funkcioniranja, iskustva sa primjerima dobrih praksi u (eksternom) osiguranju kvaliteta, kritične tačke, modeli razvoja?
2. Šta je uloga rektorskih konferencija u visokom obrazovanju i u procesu eksternog osiguranja kvaliteta?
3. Kako je organizovano interno upravljanje kvalitetom u VŠU-i? (zakonski uslovi, pristupi, odgovornosti)
4. Koji su uslovi za uspostavljanje novih studijskih programa?
5. Ko i kako provodi eksterno osiguranje kvaliteta i u kojim vremenskim intervalima?
6. Na koje način proces samoevaluacije / samovrednovanja VŠU-e doprinosi (eksternom) osiguranju kvaliteta?
7. Detaljno o procesu akreditacije – aspekti od značaja za VŠU:
  - a. pisanje samoevaluacionog izvještaja
  - b. imenovanje stručnjaka
  - c. rad komisija stručnjaka, pisanja izvještaja stručnjaka
  - d. nezavisnost rada stručnjaka
  - e. ocjenjivanje usklađenosti sa kriterijima
  - f. plaćanje eksternih evaluacija, naredne aktivnosti
  - g. praćenje provođenja preporuka i nalaza
  - h. uloga Ministarstva i odnosi između svih učesnika u procesu akreditacije
  - i. status neakreditovanih VŠU-a, zakonske obaveze VŠU-a u pogledu akreditacije.
8. Kakva su iskustva sa procesima akreditacije (eksterno osiguranje kvaliteta) privatnih, javnih i univerziteta primjenjenih nauka?
9. Kako se VŠU-e u Austriji finansiraju? (Da li je finansiranje povezano sa eksternim osiguranjem kvaliteta?)

6 Prezentacije i učesnici iz države članice

Prezentacija - radionica sa AQ Austria, 14. januar 2014. godine

Učesnici ispred AQ Austria:

- Dr Achim Hopbach, generalni direktor, AQ Austria
- Mr Dietlinde Kastelliz, šef Odjeljenja za reviziju i konsalting, AQ Austria
- Dr Maria E. Weber, RTA ispred države članice, AQ Austria
- Mr Alexander Kohler, rukovodilac projekta ispred države članice, Savezno ministarstvo/Savjet za osiguranje kvaliteta obrazovanja nastavnika

Prezentacija - radionica sa Saveznim ministarstvo za nauku i istraživanje, 15. januar 2014. godine

Učesnici ispred Saveznog ministarstva za nauku i istraživanje:

- Dr Hannes Diem, Odjeljenje I/11, Savezno ministarstvo za nauku i istraživanje
- Dr Andreas Neuhold, Odjeljenje I/11, Savezno ministarstvo za nauku i istraživanje
- Mr Gudrun Haberl-Trampusch, Odjeljenje I/11, Savezno ministarstvo za nauku i istraživanje

Prezentacija - radionica sa predsjedavajućim Konferencije privatnih univerziteta, 15. januar 2014. godine

Učesnici ispred Konferencije privatnih univerziteta:

- Prof. dr Karl Wöber, predsjedavajući, Konferencija privatnih univerziteta

Prezentacija - radionica sa generalnim sekretarom Univerziteta Austrija, 16. januar 2014. godine

Učesnici ispred Univerziteta Austrija:

- Mr Elisabeth Fiorioli, generalni sekretar, Univerziteti Austrija

Prezentacija - radionica sa generalnim sekretarom Konferencijom univerziteta za primjenjene nauke, 16. januar 2014. godine

Učesnici ispred Konferencije univerziteta za primjenjene nauke:

- Mr Kurt Koleznik, generalni sekretar, Konferencija univerziteta za primjenjene nauke
- Mr Heidi Esca-Scheuringer, zaposlena na pravnim pitanjima i pitanjima osiguranja kvaliteta, Konferencija univerziteta za primjenjene nauke